

Do 2020. godine, Crna Gora je bila jedina zemlja u regionu koja je imala šansu da održi usklađenost sa Direktivom o velikim postrojenjima za sagorevanje. Međutim, situacija se brzo promenila i u aprilu 2021. godine Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo je postupak protiv Crne Gore za rešavanje spora.

Termoelektrana na lignit Pljevlja I, snage 225 Mwe, ima samo jedan blok, pa stoga ne može biti predmet Nacionalnog plana za smanjenje emisija. Pošto postrojenje proizvodi oko 40 odsto električne energije u Crnoj Gori, zatvaranje nije bila atraktivna opcija. Umesto da do 2018. godine usklade postrojenje sa LCPD, vlada i operator elektrane, Elektroprivreda Crne Gore (EPCG), izgubili su nekoliko godina koncentrišući se na izgradnju sada otkazanog projekta termoelektrane Pljevalja II, i nisu posvetili dovoljnu pažnju rešavanju pitanja zagađenja Pljevlja I.

Zbog toga je izabrana opcija „opt-out“ u skladu sa kojom bi Pljevlja I mogla da radi ukupno 20.000 sati u periodu od 1. januara 2018. do 31. decembra 2023. Nakon toga elektrana mora da se zatvori ili uskladi sa vrednostima emisija za nova postrojenja.

U martu 2018. godine, crnogorska Agencija za zaštitu životne sredine konačno je izdala integrisanu ekološku dozvolu za Pljevlja I, u kojoj je propisano da mora biti u skladu sa standardima 2017 EU LCP BREF do 2023. godine. To je prva postojeća elektrana u regionu od koje se to zahtevalo.

Međutim, umesto da raspoloživih 20.000 sati ravnomerno rasporedi na ceo period od 2018. do 2023. godine, rukovodstvo EPCG ih je iskoristilo u najkraćem roku. Termoelektrana na ugalj je radila 7.194 sata u 2020. godini. U kombinaciji sa radnim satima u 2018. i 2019. godini, koji su ukupno iznosili 13.809, postrojenje je daleko premašilo dozvoljeni broj radnih sati.

Kada je izabrana nova vlada u Crnoj Gori u decembru 2020. godine, jedan od prvih problema koji je sačekao bilo je pitanje šta učiniti sa elektranom Pljevlja. Tada se već sumnjalo da je potrošila sve dozvoljene sate, ali to još nije bilo potvrđeno, a EPCG nije bila kooperativna u razjašnjavanju situacije. Tek u martu 2021. Crna Gora je morala da prijavi svoje operativne podatke Evropskoj agenciji za životnu sredinu prema Ugovoru o Energetskoj zajednici - tada je kršenje i potvrđeno, ali je elektrana nastavila sa radom.

Emisije u 2020. godini

Emisije sumpor-dioksida u TE Pljevlja iznosile su 63.922 tone u 2020. godini - slično njihovom ukupnom iznosu u 2018. i znatno više nego 2019. godine. Razlog za ovako velike varijacije je nejasan i ne može se u potpunosti pripisati razlikama u radnim satima u različitim godinama.

Emisije NOx su se značajno smanjile između 2018. i 2020. godine, ali su i dalje veoma

visoke. Emisije u 2020. bile su uporedive sa emisijama u Kostolac B1 i B2 - postrojenju tri puta većem od TE Pljevlja.

U međuvremenu, emisija prašine u Pljevljima se povećala između 2018. i 2020. godine. Kao rezultat emisije iz postrojenja Pljevlja, Crna Gora i druge zemlje napravile su zdravstvene troškove od preko 1,3 milijarde evra. Procenjenih 625 smrtnih slučajeva u 2020. godini čine gotovo 95 odsto ovih troškova, dok procenjenih 1.162 slučajeva bronhitisa kod dece zbog PM10 iznose nešto više od 0,4 miliona evra.

Tekuće investicije

U junu 2020. godine crnogorska vlada je potpisala ugovor sa konzorcijumom koji vodi kineski Dongfang (DEC International) za retrofit postrojenja kako bi ga uskladila sa 2017 EU LCP BREF.

Međutim, EPCG nikada nije javno dokazala da je takva investicija ekonomski opravdana, niti da bi planirane investicije omogućila usklađivanje elektrane. U vreme potpisivanja takođe se tvrdilo da će se ovom investicijom produžiti radni vek postrojenja za 30 godina, što se čini malo verovatnim. Postrojenje je prestaro da bi moglo da radi toliko dugo u sadašnjem stanju, a planirani radovi ne uključuju rekonstrukciju glavnih delovi postrojenja, kao što je kotao. Cene ponuda za modernizaciju široko su varirale, što je dovelo i medije i jednog od ponuđača, Hamon Rudis, do pitanja da li je pobednik nudio inferiorno tehnološko rešenje. Hamon Rudis je zatražio da komisija za izbor proveri usaglašenost ponude Dongfanga sa tehničkim specifikacijama u tenderskoj dokumentaciji zbog njene znatno niže cene u odnosu na druge dve ponude.

Međutim, tehničke specifikacije ponuda nije bilo moguće proveriti, što je veoma zgodno, jer je bilo dovoljno da ponuđači dostave samo izjave da je njihova ponuda u skladu sa određenim parametrima. Ovo ostavlja malo podataka na osnovu kojih bi se mogao proceniti tehnički kvalitet pobedničke ponude i izaziva ozbiljne sumnje u kvalitet projekta.

Drugo pitanje je to što pobednički konzorcijum uključuje BB Solar, kompaniju čiji je suvlasnik sin predsednika Crne Gore Blažo Đukanović, koja je, kako i ime govori, specijalizovana za solarne, a ne za elektrane na uglj.

Zbog toga je početkom aprila 2021. godine Ministarstvo za kapitalne investicije zatražilo od javnog tužioca da ispita tenderski postupak, kao i činjenicu da je EPCG potrošila sve svoje sate tokom tri godine umesto da ih rasporedi dok projekat modernizacije ne bude spreman. Vlada je jasno istakla da bi elektrana trebala da nastavi sa radom.

Izvor: bankwatch.org